

JUDr. Pavel Blažek, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

Praha 24. srpna 2023
č. j. MSP-157/2021-ODKA-SPZ/9
Počet listů: 3
Přílohy: 1

Nejvyšší soud
Burešova 20
657 37 Brno

T. – stížnost pro porušení zákona

Přílohy: tr. spis Okresního soudu v Blansku sp. zn. 14 T 169/2019

Podle § 266 odst. 1, 2 zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“) podávám ve prospěch obviněné právnické osoby T.,

stížnost pro porušení zákona

proti výroku o trestu pravomocného rozsudku Okresního soudu v Blansku ze dne 15. 9. 2020, sp. zn. 14 T 169/2020.

Napadené rozhodnutí

1. Rozsudkem Okresního soudu v Blansku ze dne 15. 9. 2020, sp. zn. 14 T 169/2020, který nabyl ve vztahu k obviněné právnické osobě T. (dále jen „*obv. pr. osoba*“) právní moci téhož dne, byla *obv. pr. osoba* uznána vinnou přečinem neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby podle § 241 odst. 1, 2 zák. č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku.
2. Za výše uvedený trestný čin byla *obv. pr. osoba* podle § 241 odst. 2 trestního zákoníku, § 15 odst. 3 věty první zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále jen „*TOPO*“), § 20 TOPO a § 73 odst. 1, 3 trestního zákoníku, § 15 odst. 3 věty první a § 20 odsouzena k trestu „*zákazu činnosti spočívajícímu v zákazu podnikání s předmětem činnosti výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona a silniční a motorová doprava – nákladní provozovaná vozidly nebo jízdními soupravami o největší*

povolené hmotnosti přesahující 3,5 tuny, jsou-li určeny k přepravě zvířat nebo věcí, – nákladní provozovaná vozidla nebo jízdními soupravami o největší povolené hmotnosti nepřesahující 3,5 tuny, jsou-li určeny přepravě zvířat nebo věcí, na dobu šedesáti měsíců“.

3. Napadeným rozsudkem bylo rozhodnuto rovněž o vině a trestu obviněných B. M. a P. M..

Právní posouzení

Relevantní právní úprava

4. Podle § 73 odst. 2 trestního zákoníku může soud trest zákazu činnosti jako trest samostatný uložit právnické osobě pouze v případě, že trestní zákon uložení tohoto trestu za spáchaný trestný čin dovoluje a jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba.
5. V § 73 odst. 3 trestního zákoníku se uvádí: *„Trest zákazu činnosti spočívá v tom, že se odsouzenému po dobu výkonu tohoto trestu zakazuje výkon určitého zaměstnání, povolání nebo funkce nebo takové činnosti, ke které je třeba zvláštního povolení, nebo jejíž výkon upravuje jiný právní předpis.“*
6. Ust. § 1 odst. 1, 2, 3 TOPO určuje, že tento zákon upravuje podmínky trestní odpovědnosti právnických osob, tresty a ochranná opatření, které lze za spáchání stanovených trestných činů právnickým osobám uložit, a postup v řízení proti právnickým osobám (odstavec 1). Nestanoví-li tento zákon jinak, použije se trestní zákoník, v řízení proti právnické osobě trestní řád a v řízení o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních přiměřeně zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, není-li to z povahy věci vyloučeno (odstavec 2). Pro účely jiných právních předpisů se trestním řízením rozumí i řízení vedené proti právnické osobě podle tohoto zákona (odstavec 3).
7. Podle § 20 odst. 1 TOPO může soud uložit právnické osobě trest zákazu činnosti na jeden rok až dvacet let, byl-li trestný čin spáchán v souvislosti s touto činností.
8. V § 266 odst. 2 trestního řádu se uvádí: *„Proti výroku o trestu lze stížnost pro porušení zákona podat jen tehdy, jestliže trest je ve zřejmém nepoměru k povaze a závažnosti trestného činu nebo k poměrům pachatele nebo jestliže uložený druh trestu je ve zřejmém rozporu s účelem trestu.“*

Posouzení předmětné věci

9. Mám za to, že napadeným rozsudkem byl porušen zákon ve výroku o trestu v § 241 odst. 2 trestního zákoníku, v § 20 odst. 1 TOPO a v § 73 odst. 1 až 3 trestního zákoníku ve spojení s ust. § 1 odst. 2 TOPO a současně jsem toho názoru, že tímto rozhodnutím uložený trest zákazu činnosti je ve zřejmém rozporu s účelem trestu ve smyslu shora citovaného ust. § 266 odst. 2 trestního řádu.
10. V komentáři k § 73 odst. 1 trestnímu zákoníku (Šámal, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 933), se uvádí že:

„Pachateli trestem podle § 73 odst. 1 tr. zákoníku ustanovení zakázat jen tu činnost, v souvislosti s kterou se dopustil trestného činu. Někdy bude nutné vyslovit i obecnější zákaz některých činností (srov. R 23/1963), nelze však pachateli zakázat výkon jakéhokoli povolání a určit mu povolání jediné a stejně tak nelze přikázat určité pracoviště, nařídít změnu zaměstnání, zakázat výkon jakékoli činnosti v určitém odvětví nebo výkon všech druhů podnikání, a to u pachatele – fyzické osoby ani právnické osoby (srov. R 23/1963, R 10/1973, R 38/1984, R 60/1994-II., R 20/1996 a NS 18/2002-T 443.). Pokud jde o rozsah zákazu činnosti, nutno též vycházet především ze souvislosti činnosti se spáchaným trestným činem. Příliš úzké vymezení nebude zaručovat dostatečnou ochranu společnosti před opakováním trestného činu

ze strany pachatele, příliš široké určení může bezdůvodně omezovat pracovní, společenské a jiné uplatnění pachatele a jeho resocializaci. Za příliš úzký rozsah nutno považovat např. zákaz výkonu funkce hmotně odpovědného vedoucího zaměstnance při jeho ponechání na téměř pracovišti, kde manipuluje s penězi (srov. např. R 51/1988-II.), naopak příliš široký a neurčitý je např. zákaz jakéhokoli povolání, v němž by pachatel přišel do styku se svěřenými penězi nebo jinými majetkovými hodnotami (srov. R I/1965, s. 12), stejně jako zákaz činnosti úřední osoby, zákaz činnosti odpovědného hospodářského činitele, zákaz výkonu jakékoli velitelské funkce v ozbrojených silách (srov. R 40/1966), blíže nekonkretizovaný zákaz soukromého podnikání fyzické nebo právnické osoby, zákaz provozování jakékoli živnosti (srov. NS 14/2002-T 351.), zákaz výkonu všech svobodných povolání (srov. R 60/1994-II.). Má-li být trestem zákazu činnosti podle § 20 TOPO a § 73 trestního zákoníku zakázána činnost, která má znaky podnikání podle § 420 odst. 1 občanského zákoníku, je třeba při vymezení obsahu a rozsahu zakazované činnosti právnické osoby vycházet z toho, podle jakých právních předpisů se taková činnost vykonává (občanský zákoník, zákon o obchodních korporacích, živnostenský zákon apod.) a na základě jaké skutečnosti vzniká oprávnění k výkonu této činnosti (průkaz, registrace, živnostenský list, koncesní listina, zápis do obchodního rejstříku) – srov. R 20/1996. Byl-li trestný čin spáchán v souvislosti s více druhy živnostenského podnikání, nelze uložit právnické osobě trest zákazu činnosti spočívající v zákazu provozování všech živností podle živnostenského zákona. Zákaz činnosti je třeba v takovém případě omezit jen na ty druhy živnosti, jejichž výkon má přímou souvislost se spáchaným trestným činem (srov. přiměřeně NS 18/2002-T 443.); soud by zde ve výroku o trestu zákazu činnosti neměl jen mechanicky vyjmenovat rozsah celého podnikatelského oprávnění právnické osoby (srov. TR NS 60/2009-T 1228.).“

11. V naznačených souvislostech lze odkázat i na recentní judikaturu, zejména na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19. 2. 2020, sp. zn. 8 Tz 96/2019, a rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2020, sp. zn. 5 Tz 31/2020, kde je výslovně uvedeno, že:

„Obecným účelem trestu zákazu činnosti, který je totožný jak v řízení proti fyzickým osobám, tak proti právnickým osobám, je zabránit pachateli trestného činu v páčání další trestné činnosti, které se dopustil v souvislosti s výkonem určitého zaměstnání, povolání, funkce nebo činnosti, k níž je třeba zvláštního povolení nebo jejíž výkon upravuje jiný právní předpis (viz k tomu rozhodnutí č. 23/1963 Sb. rozh. tr.). V případě přiměřeného použití § 73 odst. 3 trestního zákoníku i na právnické osoby půjde o takový typ činností, které právnická osoba vykonává na základě nějakého zvláštního povolení nebo jejíž výkon upravuje jiný právní předpis. Smyslem tohoto druhu trestu je dočasně vyřadit právnickou osobu z možnosti vykonávat určité činnosti, k nimž je třeba zvláštního povolení či oprávnění nebo jejichž výkon upravují zvláštní předpisy, aby právnická osoba nemohla vykonávat tyto zvláštní aktivity, k nimž se vyžaduje určitá morální a odborná způsobilost a které využila nebo zneužila ke spáchaní trestného činu, anebo trestným činem vyvolala vážné pochybnosti o své způsobilosti k výkonu těchto činností (srov. ŠÁMAL, P., DĚDIČ, J., GRIVNA, T., PÚRY, F., ŘÍHA, J., Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, str. 450 a násl.). Mezi výkonem činnosti, jež je zakazována pachateli trestného činu, a mezi spáchaným trestným činem musí být souvislost, jak vyplývá i ze samotného znění § 20 odst. 1 TOPO, jakož i § 73 odst. 1 trestního zákoníku. Tato souvislost přitom podle judikatury musí být bezprostřední, úzká, přímá (viz např. rozhodnutí č. 9/1964, č. 42/1967, č. 13/1969, č. 10/1973, č. 5/1980 Sb. rozh. tr.), neboť pachateli je zakazována činnost, kterou v době spáchaní činu sám vykonával, bez výkonu takové činnosti by ani vůbec nedošlo ke spáchaní trestných činů, kterými byl uznán vinným (viz např. rozhodnutí č. 9/1964, 25/1965, 41/1965 Sb. rozh. tr.). Postačí, pokud výkon takové činnosti dal pachateli příležitost ke spáchaní trestného činu anebo mu alespoň spáchaní činu usnadnil (rozhodnutí č. 26/2007-III. Sb. rozh. tr.).“

Zároveň smyslem a účelem tohoto trestu je zabránit pachateli vykonávat jen takovou činnost, která mu dává příležitost k páčání trestných činů určitého druhu anebo mu jeho spáchání usnadňuje (rozhodnutí č. 42/1967, č. 26/2007-III. Sb. rozh. tr.). Podle rozhodnutí č. 10/1973 Sb. rozh. tr., nelze zakázat pachateli výkon jakékoli činnosti v určitém odvětví, nýbrž jen té činnosti, jejíž nezavadný výkon by jednáním, jehož se pachatel dopustil, mohl být ohrožen. Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 6. 12. 2001, sp. zn. 3 Tz 169/2001, jakož i podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2002, sp. zn. 4 Tz 51/2002, nelze obviněnému obecně zakázat provozovat jakoukoli živnost, neboť by takový trest byl ve zřejmém nepoměru s jeho účelem, byl by příliš široký a obecně vymezený, a proto lze zakázat jen takovou živnost, při níž se dopouštěl trestné činnosti. Trest podle uvedených rozhodnutí nesmí bezdůvodně omezovat obviněného v jeho dalším, především pracovním uplatnění, resp. v případě právnické osoby v její další existenci.“

12. Shora citované rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tz 31/2020 upozornilo i na odbornou literaturu [viz ŘÍHA, J.: Pět let uplatňování trestní odpovědnosti právnických osob českou justicí. In: KALVODOVÁ, Věra, Marek FRYŠTÁK a Jan PROVAZNÍK (eds.) Trestní právo /stále/ v pohybu: pocta Vladimíru Kratochvílovi. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2018, s. 396–398] podle které se při ukládání trestu zákazu činnosti chybí v určení druhu a rozsahu zakázané činnosti (v některých případech soudy vůbec nevymezují, v čem by měl tento trest spočívat, jindy nesprávně užívají neúměrně široké formulace znemožňující prakticky jakoukoliv činnost právnické osoby, jako je např. zákaz činnosti „*spočívající v zákazu provozování výdělečné činnosti*“ nebo zákaz činnosti „*spočívající v zákazu vstupu do jakýchkoli obchodně právních vztahů, jejichž předmětem je jakákoli obchodní činnost*“, či nesprávně využívají opis stávajícího širokého předmětu podnikání podle veřejného rejstříku, jako je např. zákaz podnikání „*spočívající v zákazu výroby, obchodu a služeb neuvedených v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona*“, jako tomu je v právě předkládané věci).
13. Trest zákazu činnosti tak, jak byl uložen Okresním soudem v Blansku, de facto znemožňuje běžné fungování obv. pr. osoby, která by tak mohla být právě pro svou nečinnost postižena např. zrušením ex offio soudem, u něhož je zapsána ve veřejném rejstříku. Je také zřejmé, že trest zákazu činnosti tak, jak jí byl soudem uložen, zakazuje její každodenní faktickou činnost, včetně např. vedení účetnictví nebo běžné a zákonem předvídané jednání s úřady, což by paradoxně mohlo vést k dalšímu trestnímu stíhání obv. pr. osoby. Výrok o trestu napadeného rozsudku nemůže obstát, neboť byl zcela zjevně učiněn v rozporu nejen s ust. § 241 odst. 2 trestního zákoníku, § 20 odst. 1 TOPO a v § 73 odst. 1 až 3 trestního zákoníku ve spojení s ust. § 1 odst. 2 TOPO, ale i obecnými zásadami pro ukládání trestů. Takto uložený trest nejen, že nesplňuje účel trestu, ale jeho důsledkem může být faktická likvidace obv. pr. osoby.
14. Otázkou též je, zda by bylo vůbec možné za daný přečin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby spáchaný obv. pr. osobou jednáním popsáním ve skutkové větě napadeného rozsudku vůbec uložit trest zákazu činnosti. Jakákoli souvislost jakéhokoli zákazu činnosti s předmětný trestným činem ve smyslu ust. § 20 odst. 1 TOPO je podle mého mínění velmi těžko dovoditelná.
15. Z výpisu z obchodního rejstříku ke dne 18. 7. 2022 vyplývalo, že: „*Na základě usnesení Krajského soudu v Brně č. j. KSBR 38 INS 4663/2019-A-77 ze dne 30. 9. 2021 byl zjištěn úpadek dlužníka. Účinky tohoto rozhodnutí nastaly dne 30. 9. 2021 v 09:52 h. Toto rozhodnutí nabylo právní moci dne 25. 2. 2022. Zapsáno 6. 4. 2022.*“
16. Pro případ, že by Nejvyšší soud dospěl k závěru, že jsou splněny podmínky pro rozhodnutí o této stížnosti pro porušení zákona v neveřejném zasedání, s takovým postupem souhlasím.

Návrh

17. Se zřetelem na výše uvedené skutečnosti navrhuji, aby Nejvyšší soud:

- 1) Podle § 268 odst. 2 trestního řádu vyslovil, že rozsudkem Okresního soudu v Blansku ze dne 15. 9. 2020, sp. zn. 14 T 169/2019, byl v neprospěch obv. pr. osoby T., porušen zákon ve výroku o trestu, v § 20 odst. 1 TOPO a v § 73 odst. 1 až 3 trestního zákoníku ve spojení s ust. § 1 odst. 2 TOPO,
- 2) s odkazem na ust. § 269 odst. 2 trestního řádu rozsudek zrušil ve výroku o trestu obv. pr. osoby T., dále zrušil i veškerá další rozhodnutí na zrušený výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu a
- 3) v souladu § 270 odst. 1 trestního řádu Okresnímu soudu v Blansku přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.